

D'una assassina a una dona de bé
del llibre *Cartes impertinents* de Maria Aurèlia Capmany

Potser no llegiràs aquesta carta si començo advertint-te que he comés un assassinat. Et preguntaràs, potser, per què jo, una assassina, tinc el desvergonyiment de tutejar-te com si forméssim part del mateix medi, de la mateixa família, de la mateixa estructura moral. Comprenc la teva sorpresa; però, si fas el cor fort i segueixes llegint, t'adonaràs que entre tu i jo no hi ha altra diferència que aquesta: tu no has comès l'assassinat. I aquesta carta et va adreçada per convencer-te, per aconseguir que tu esdevinguis també una assassina.

Començaré per explicar-te qui he assassinat; després t'explicaré les causes del meu crim; per fi et demostraré que no podia fer altra cosa, i com a epíleg trauré la conclusió que tu també has de fer el mateix.

He assassinat l'àngel de la llar. I no ha estat fàcil, creu-me; potser per això me'n sento tan orgullosa. En primer lloc, no és gens senzill assassinar un àngel; no s'està mai quiet, vola i es fa fonedís, i reapareix quan menys t'ho esperes, i és tot dolcesa, i et captiva amb les seves ales blanques que fan olor de naftalina. La primera dificultat és veure'l; veure'l sencer enfront teu i plantar-li cara. La seva habilitat és situar-se just darrere teu, un xic cap a la dreta, inclinar el seu capet ros sobre la teva espatlla i murmurar-te amb la seva cantarella:

- No siguis així, dona; somriu!

I tu de seguida somrius, i quan et refàs de la sorpresa - perquè en aquell moment no tenies cap ganes de somriure, sinó més aviat de proferir un renec, i et tombes per contradir-lo, ell ja no hi és. Si sabies la feinada que em va donar atrapar-lo cara a cara! Durant molts anys de la meva vida, ell va actuar sense que jo ni m'adonés que existia. Ell i jo érem una sola cosa. Havíem crescut junts, havíem anat a escola, havíem esperat els reis, havíem jugat a nines i a coudinetes, havíem lluit el primer vestit car i les primeres mitges. El dia de la meva boda estava tan identificat amb mi, que, a mi, ja ni se'm veia. La gent em mirava, bo i embolicada amb el vel de núvia, i deia: "Sembla un àngel". I ell, el meu marit, va dir-me: "Ets el meu àngel, l'àngel de la llar".

A poc a poc vaig anar descobrint que jo no era jo. Jo era jo i ell. Erem dos i molt sovint no estàvem d'acord. Jo em disposava a llegir un llibre, i ell se m'acostava falaguer i em deia:

- D'aquí a mitja hora ve el teu marit, i li agrada tant trobar un vermut preparat!

I jo m'aixecava, deixava el llibre en el punt més interessant, i dedicava mitja hora a preparar el vermut.

Quan el meu marit ja havia fet tractes, sense consultar-me, per comprar un pis a prop de mar, i em disposava a argumentar amb bones raons que era una compra inútil, ell se m'asseia al costat i murmurava:

- No siguis així. ¿Que no veus quina il·lusió li fa? Sigues comprensiva, dona. Apa, somriu.

I jo m'empassava les raons i somreia.

Quan ja havia decidit reemprendre aquell llibre que havia començat a escriure deu vegades, ell recolzava els braços a la meva cadira i a cada punt i a part m'interrompia per dir-me:

- ¿Vols dir que no faran un disbarat, a la cuina?

Quan el meu marit em volia fer creure que era millor per a mi quedar-me a casa amb els fills, la sogra i la cunyada, i se m'acudien un sense fi d'arguments per demostrar-li que jo tenia exactament els mateixos interessos que ell, l'àngel de la llar em dictava, paraula per paraula, la meva resposta, i em trobava dient-li:

- No et preocupis, em feia tanta mandra sortir...

Molt sovint, cada vegada més sovint, escoltava els renys suaus del meu àngel de la llar, que em recordava que no m'havia d'enfadar per un descuit, que no havia de dir les veritats desagradables, que no havia de parlar del meu avorriment, que no era bonic explicar que la vida al costat de les criatures et converteix en a poc a poc en una dèbil mental.

- Quines paraulotes dius! - quasi cridava el meu àngel -. Els infants, quina meravella! Són tan atractius!

I jo deia:

- Els infants, quina meravella, són tan atractius!

Un bon dia em vaig mirar al mirall i vaig descobrir amb terror que jo ja no existia. En lloc de la meva cara decidida i aspra, que encara podia veure en les fotografies d'abans de casada, el mirall em tornava una cara tendra, mig adolorida mig extasiada.

Llavors vaig comprendre que allò era la meva mort, la meva desaparició definitiva. Vaig treure forces de flaqueza i em vaig dirigir al meu marit. Vaig exposar-li els meus projectes, vaig dir-li que trencava definitivament amb el que en podríem dir la meva disponibilitat, i que d'aquell moment en endavant m'organitzaria la vida per escriure aquell llibre, per llegir aquells altres llibres, per intervenir en la vida de fora de casa definitivament.

El meu marit no hi va posar cap objecció. Al contrari, va exposar que ja era hora que em decidís a aprofitar el temps que perdia en petites nicieses que no beneficiaven ningú.

Tan acostumada estava al meu somriure angelic, que no se'm va acudir contestar-li que les petites nicieses eren sovint encàrrecs que ell em feia: lectures urgents, còpies a màquina, telefonades, correspondència acumulada, visites de compromís. Vaig somriure, doncs, una vegada més, i vaig dir-li:

- Ets tan comprensiu! No sé pas per què porto una vida tan inútil.

I en aquell moment, l'àngel de la llar, satisfet, em mirava, des de l'altre cantó de la sala, des del fons del mirall.

No vaig deixar de somriure, ni de fer la veu dolça, perquè no volia que aquell endimoniat àngel de la llar se m'escapés. Havia comprès que si deixava de somriure desapareixeria. Mai no havia estat tan amable com aquells dies. Em sentia a mi mateixa dient: "Sí, estimat... Sí, estimat", com en les traduccions de novel·les angleses. Somrient així vaig perseguir el meu àngel per tots els racons de la casa. I una tarda, una de les tardes més avorrides de la meva vida, mentre el meu marit feia migdiada, bo i assegut a la butaca, vaig veure l'àngel estintolat a la paret, entre la televisió i el cove de la roba neta. Vaig fer un salt elàstic i vaig engrapar-li just el coll. Vaig prémer fort, amb tota la meva ànima i vaig veure, amb els meus propis ulls esverats, com l'àngel es fonia. Hi va haver una lleugera

escampadissa de plomes, res més. Quan el meu marit es va despertar em va dir:

- Ja t'ho deia jo, que s'havien de recosir aquests coixins.

- I tant - vaig contestar -. Els homes de la casa haureu d'apuntar-vos a un curs de recosir coixins, estimat.

L'"estimat" em quedava com un tic nerviós que ja quasi ha desaparegut del tot.

He de confessar que, al primer moment, em vaig sentir una mica desemparada. Sense el meu somriure habitual i sense la meva contesta amable, havia de resoldre a cada instant que contestaria, quina havia de ser la meva opinió.

- Com has canviat! - em deien parents i amics.

Al primer reclam del marit ja vaig saber contestar-li:

- Tinc una feina urgent, amor meu. Quan acabi estaré per tu.

I quan arriben els meus fills de col·legi els dic:

- Quan truquin per telèfon, pregunteu primer de part de qui, i si no és ningú de la llista digueu que no hi sóc. I ara tanqueu la porta, tresors de la mareta.

Em queden encara frases fetes dels vells temps d'amabilitat, però ja no sóc dolça i comprensiva, i he recobrat a poc a poc el meu propi rostre. Cada u hi diu la seva, és clar, i hi ha qui afirma que m'he tornat insuportable. Però em suporten, naturalment, com jo abans els suportava.

Aplicat la història, senyora de bé, i creu-me: si vols fer alguna cosa de bo en aquest món, i no et resignes a ser un esbós de persona, assassina l'àngel de la llar; només així començaràs a viure.